

Pod našimi okny

průvodce programem

1.- 2. třída

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

mu
ze
um ŘÍČANY

Průvodce programem stručně představuje obsah programu, upozorňuje na zajímavosti a formou fotografií z realizace ukazuje, jak program probíhá.

Jednotlivé lekce je možné využít například jako materiál pro žáky, kteří se části programu nemohli účastnit.

Metodika pro učitele a všechny další přílohy jsou ke stažení na webu:

<https://muzeumricany.cz/regionalni-ucebnice/programy-hands-on/pod-nasimi-okny/>

OSNOVA:

1. Příběhy věcí z košíku

Tematický blok č. 1 (Bydlení dnes a v minulosti), Téma č. 1 (Příběhy věcí z košíku)

2. Výprava do minulosti

Tematický blok č. 1 (Bydlení dnes a v minulosti), Téma č. 2 (Výprava do minulosti)

3. Dům a město – orientace v prostoru

Tematický blok č. 1 (Bydlení dnes a v minulosti), Téma č. 3 (Dům a město – orientace v prostoru)

4. Porovnej plochy v domě

Tematický blok č. 1 (Bydlení dnes a v minulosti), Téma č. 4 (Porovnej plochy v domě)

5. Ze dvora a zahrady

Tematický blok č. 2 (Zahrada dnes a v minulosti), Téma č. 1 (Ze dvora a zahrady)

6. Jak změnit školní zahradu

Tematický blok č. 2 (Zahrada dnes a v minulosti), Téma č. 2 (Jak změnit školní zahradu)

7. Školní zahrada z ptačí perspektivy

Tematický blok č. 2 (Zahrada dnes a v minulosti),
Téma č. 3 (Školní zahrada z ptačí perspektivy)

8. Já a moje rodina

Tematický blok č. 3 (Inspirace pro dnešní život) Téma č. 1 (Já a moje rodina)

9. Příprava na slavnost

Tematický blok č. 3 (Inspirace pro dnešní život),
Téma č. 2 (Zahradní slavnost – příprava)

1.

Příběhy věcí z košíku

Prohlédněte si obrázek staré zahrady. Takhle mohla vypadat zahrada před 100 lety, když byly malé vaše prababičky a pradědečkové (příloha 4. 19.).

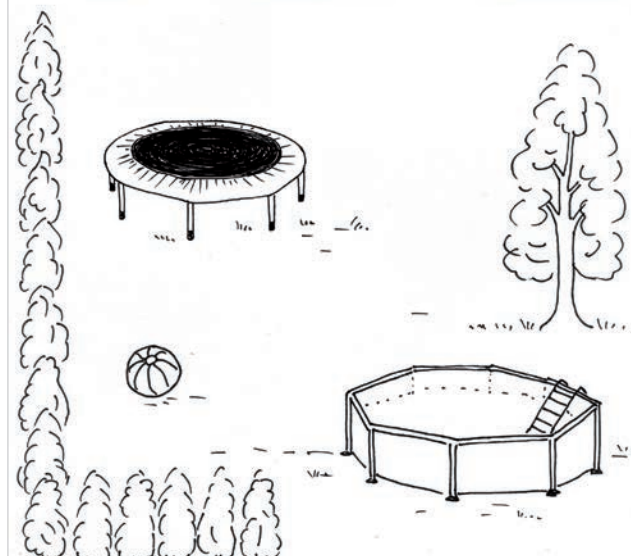
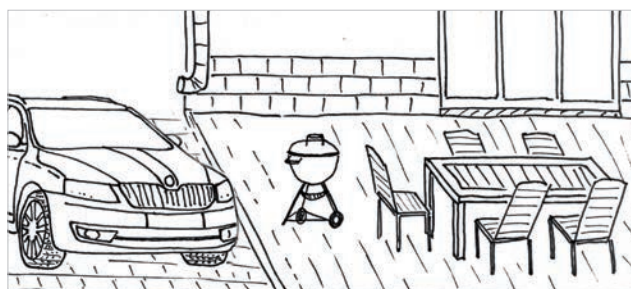
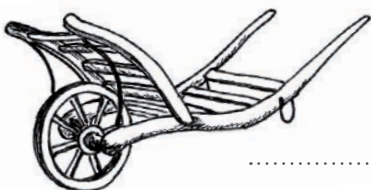

Poznáte, co je na obrázku?

S čím si děti hrály?

Co používaly při péči o zvířata?

Pojmenujte:

Úkol: Představte si, že jste se právě přistěhovali do úplně nového domu. Co byste si do nové moderní zahrady přinesli ze staré zahrady?

Zakroužkujte na obrázku staré zahrady 5 věcí nebo zvířat a šipkou spojte s novou zahradou.

Nakreslete, s čím a kde si hrajete vy.

Úkol: V košíku jsou ukryté věci, které používali prababičky a pradědečkové a jejich rodiče. Poznáte, k čemu sloužily? Jak se jim říkalo?

Přiřaďte číslo k obrázku:

1. máselnice (na stloukání másla),
2. brousek (na broušení srpů nebo kosy)
3. mašlovačka (na potírání pečiva před pečením)

.....

.....

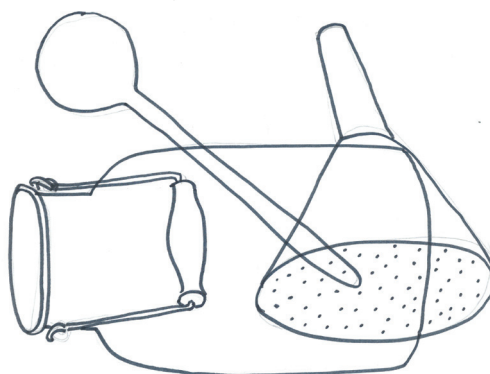

.....

Děti z košíku vybírají dvojice věcí, které mají něco společného (např. k čemu se používají, z čeho jsou...):

Děti si vybraly 2–3 předměty, které je nejvíc zaujaly. Obkreslily jejich obrysy a pak hádaly, co je na obrázku spolužáka.

2.

Výprava do minulosti

Vypravíme se společně do minulého století. Jak poznáte starý dům? Děti si všímaly omítky, ozdob na fasádě domu, odloupené omítky, velikosti oken. Hlavně se zaměřovaly na letopočty. Nejstarší letopočet, který jsme cestou potkali, byl 1914.

Vcházíme do minulosti Říččan a půjdeme kolem rybníka.

Jak se rybník jmenuje? .....

Úkol: Byli jste tu někdy? Zakroužkujte, co děláte u rybníka/na rybníku:

házím žabky	krmím kachny	chytám ryby	bruslím
kloužu se	plavu	jezdím na loďce	pozoruju ptáky

Co tu dělaly děti v minulosti? Doplňte: veslovaly, bruslily, pásly husy

.....

Mlýn „klapáč“

Znáte nějakou písničku o mlýnu a mlynářích? Proč se mlýny stavěly u vody?

Úkol: Spojte obrázky s popisem pomocí čísel:

1. Paní Menclová byla nájemkyní mlýna, který i s rybníkem patřil uhříněveskému cukrovaru.
2. Mlýn poničila povodeň v roce 1927, ale byl znovu obnoven.
3. K mlýnu patřilo hospodářství, hlavně chov prasat a drůbeže, o které se starala s dcerou.
4. Pan Šobr měl povoznictví v Podhrázské ulici, na žebříňácích tažených koňmi se tehdy rozváželo zboží.

Dobové fotografie najdete v příloze 4. 12.

Děti si vyzkoušely, kde je vhodné postavit mlýnek, aby se točil.

Zjišťovaly, jak dlouhé musí být vidlice, na které mlýnek usadí. Hledaly místo, kde koryto musí být dost hluboké a voda dost rychle teče. Vyzkoušely si na vlastní kůži, že břeh, na němž by mohl mlýn stát, by měl být pevný, aby se nepropadla ani stavba a ani lidé.

Do mlýna se vozilo .....

a z mlýna se odvážela .....

V Podhrázské ulici se chovali koně,
kteří sloužili pro rozvážení zboží.

Jak se říkalo tomuto povolání? .....

Povoznictví v Podhrázské ulici mělo stáje
pro koně a budovy s velkými vraty,
kde byly schovány vozy.

Zajímavost:

Paní mlynářka Menclová za druhé světové války potají „načerno“ semlela odhadem 400 vozů pšenice vypěstované místními zemědělci.

Mouka díky ní nebyla zabavena nacisty a mohly ji spotřebovat říčanské rodiny.

Okna/Dveře do minulosti

Hledáme věci a místa, která byla stejná před 100 lety:

Na návštěvě u paní Vítkové v domě s kravičkou a ovečkou jsme se předem zeptali, jestli můžeme fotografovat.

Úkol: Spojte fotky s popisem:

Vrata pro vjezd
do stodoly

Vrata na kydnání hnoje
na zahradu

Okénko
na házení sena

Na co byste se rádi zeptali paní Vítkové, které je 87 let?

Moje otázky:

My jsme se zeptali:

- Jak starý je váš dům?
- Bydlíte tu odmalička?
- Jak se říká této části domu?
- Proč máte za oknem kravičku a ovečku?
- Jaká jste chovali zvířata?
- S čím jste si hrála jako malá?
- Kam jste si chodila hrát?

Zjistili jsme, že dům paní Vítkové byl postaven už v 18. století a má velkou stodolu s vraty, kudy mohl vjet dovnitř vůz naložený senem. Jako malá pomáhala starat se o krávy a prasata. Chodila si hrát na louku za jejich dům v ulici U Studánky.

S čím si děti hrály?

Úkol: Spojte fotky s popisem:

špaček

kometa (poletucha)

vozik (na povoznictví)

vaření

Do špačků se tluče latí nebo dřevěnou „pálkou“ na pevném podkladu. Když špaček vystřelí do vzduchu, hráč se ho snaží znovu zasáhnout a odpálit co nejdál.

Kometu si můžete vyrobit z kusu staré látky, do které zabalíte např. hrách nebo písek a pevně ovážete provázkem. Kometu chytíte za provázek a roztočíte a házíte ji do dálky nebo na protihráče.

**Které dětské hry z této doby by bavily tebe?
Co jsi už někdy vyzkoušel?**

Můžeš nakreslit černobíle jako „pohlednici ze starých časů“

3.

Dům a město

orientace v prostoru

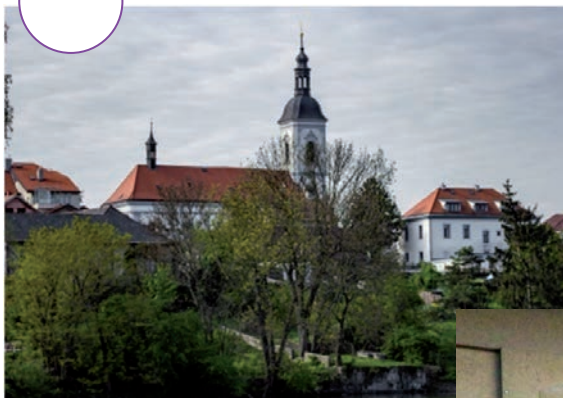
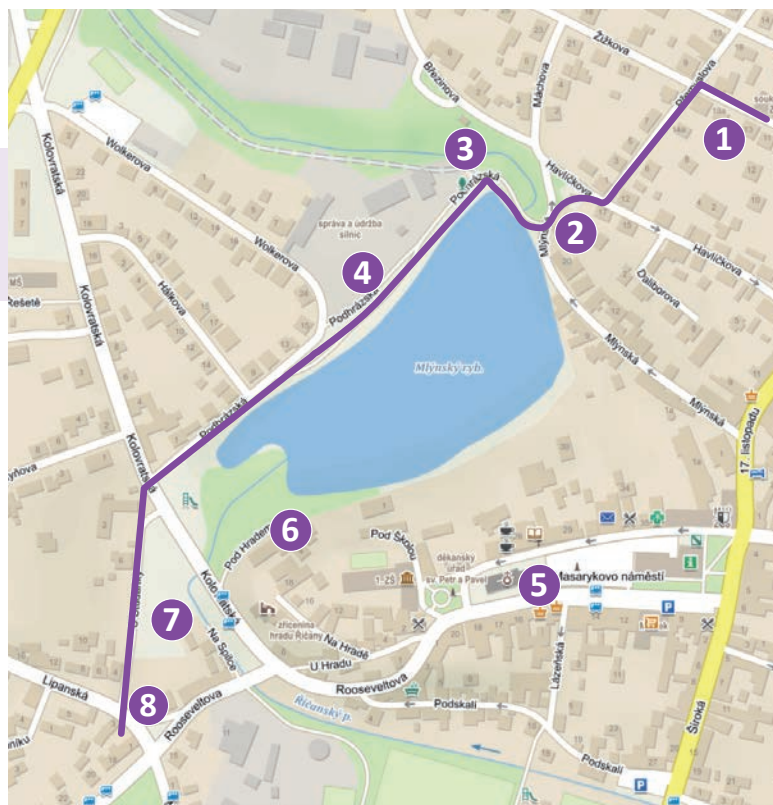
Děti dostaly fotografie, které samy vyfotily, svoje černobíle nakreslené „pohlednice“ a kopie starých pohlednic. Postupně zakreslovaly trasu, kudy procházely.

Začali jsme u školy (č. 1) a šli k rybníku.

Úkol: Přiřaďte popisek k obrázkům (pomocí čísel).

Řešení najdete v prezentaci *Dům a město – příloha 4. 5.*

2. nejstarší dům
3. pasení hus
4. bývalý mlýn
5. kostel
7. louka na hraní
8. návštěva u paní Vítkové

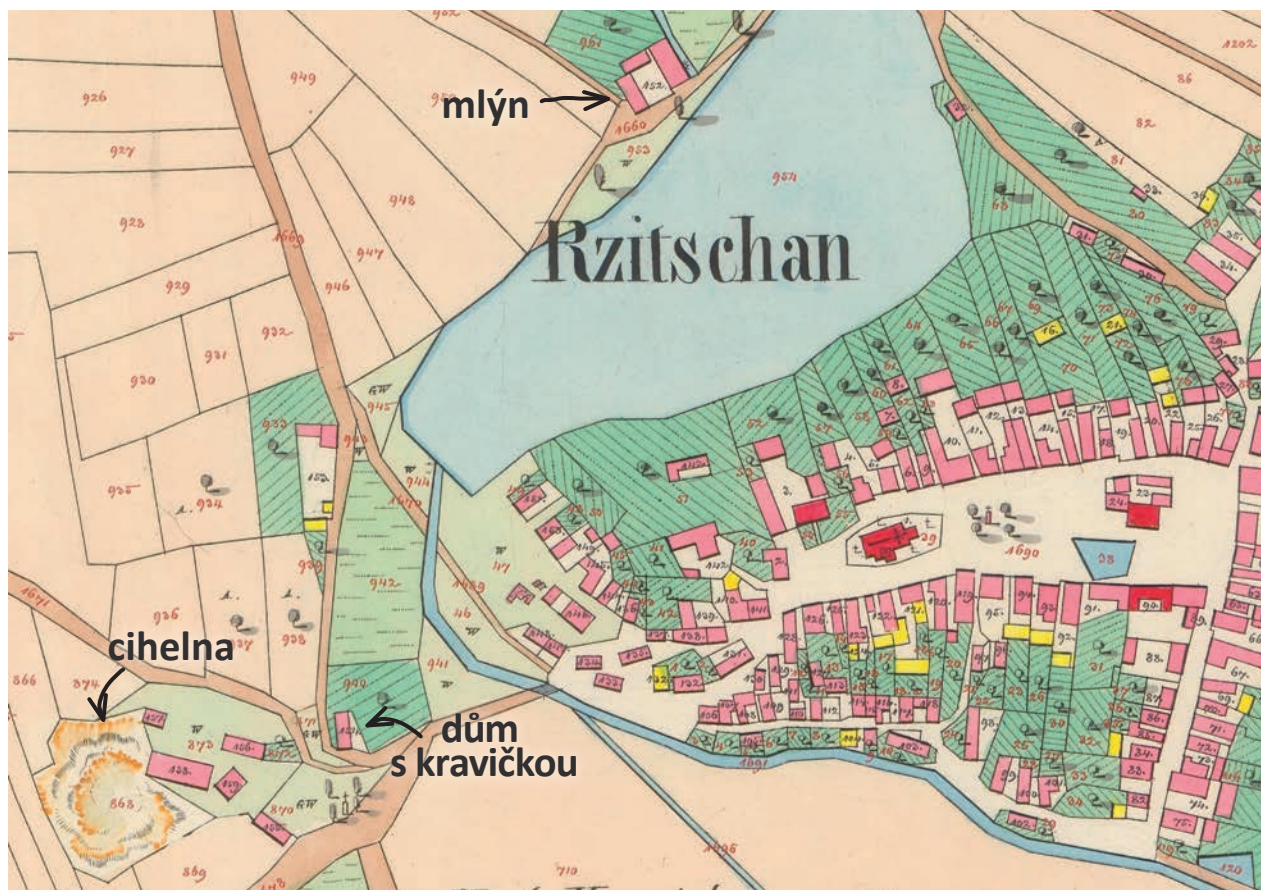
Okolí Mlýnského rybníka před 150 lety

Které stavby tu stály už před 150 lety?

Která stavba z označených je na mapě v 19. století, ale dnes už nestojí?

Najdete na mapě kostel? Jak se značí?

V mapě stabilního katastru (mapováno v letech 1824-1843) se používají jiné barvy ploch a staveb než v dnešních mapách.

Zeleně šrafované jsou zelinářské zahrady a světle zelené plochy zobrazují louky.

Co je na dnešních mapách zobrazováno zeleně?

Zděné stavby jsou na starých mapách růžové a dřevěné (roubené) stavby žluté.

Proč bylo důležité je od sebe odlišovat? Jakou barvu mají na dnešních mapách budovy?

Pracovali jste někdy dříve s mapou? Zkoušeli jste si ji sami kreslit?

Napadá vás jiný způsob, jak si ukázat podobu městečka?

V další hodině si postavíme jednoduchý model městečka. Budeme ale potřebovat vědět, jak vypadaly domy.

Venkovský dům před 100 lety

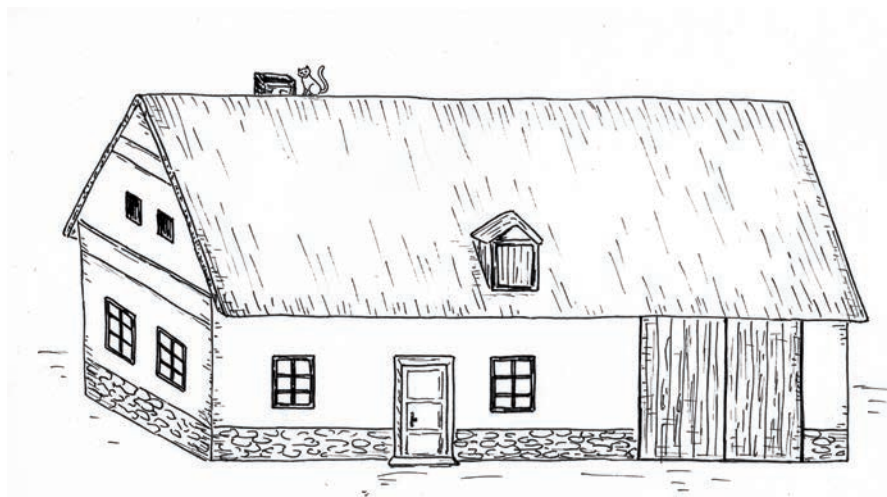
Jak poznáme starý dům?

Úkol: Dopište pod obrázek slova z nabídky:

letopočet, stodola, velká vrata, okno na půdu pro uskladnění sena

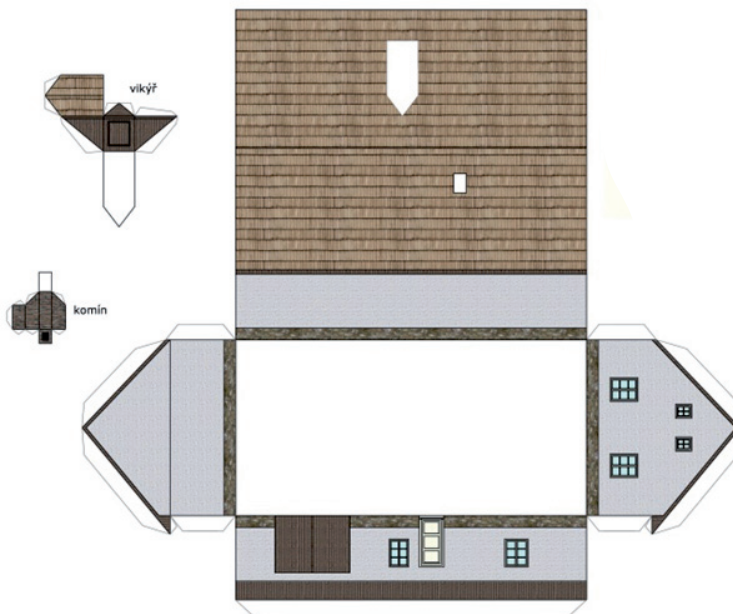
Jaké části měl venkovský dům?
Která část byla určena pro zvířata?

Kam byste umístili tyto předměty a zvířata?
Víte, k čemu se předměty používaly?
Děti vystřihují obrázky, dolepují a vybarvují
(obrázky příloha 4. 8.).

Děti skládaly venkovské domy z papíru (příloha 4. 7. – model domu skládanka).

Čteme si ze vzpomínek Josefa Lady:

Náš starý barák byl postaven pod mírným svahem, takže skoro celá jeho zadní zeď byla opřena o hlinitou stěnu. Byla v něm jediná obytná světnice, malá síňka, chlév, stodůlka a menší chlívky pro husy a pro čuníka.

Ze síňky se vcházelo nejen do světnice, ale i do chléva, a tak jsem často slyšel od lidí posměšné poznámky, že máme společný vchod s kravami. V jediné světnici se vařilo, spalo a provádělo obuvnické řemeslo. Spalo v ní šest členů naší rodiny a často ještě pocestný, nad kterým se otec ustrnul, když v celé vsi nemohl sehnat nocleh.

Obytná světnice byla vystavěna z kamene a vše ostatní bylo dřevěné.

Během programu si děti hrají si s velkým modelem domu. Pod střechu se může dát seno, které se pak shazuje dolů zvířatům. Pracují také na počítači, přestavují domy a přistavují chlívky v programu Sketch Up.

Úkol: Spoj, co k sobě patří:

chlév

stáj

stodola

kurník

chlívek

seno

krávy

koně

prase

slepice

4.

Porovnej plochy v domě

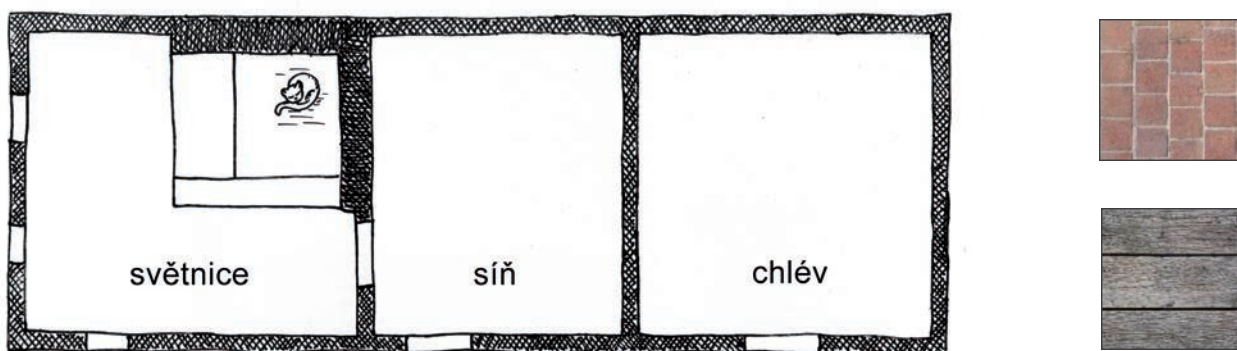

Kolik místa měli ve venkovském stavení lidé a kolik zvířata? Kolik lidí bydlelo ve světnici u Ladů?

V domě se topilo v peci, na které obvykle také spaly děti nebo kočka jako na našem obrázku.

Úkol: Rozstříhejte papírové „dlaždice“ a přiložte je na podlahu světnice, síně a chléva (příloha 4. 10. čtverce, 4. 9. půdorys a 4.11. pracovní list Stavíme dům).

Kolik celých čtverců se vejde do plochy světnice s pecí? Kolik čtverců se vejde kolem pece? Kolik čtverců se vejde do chléva?

Kdo měl víc prostoru? Lidé, nebo zvířata? Jak je to dnes? Bydlí u vás v domě zvířata? Jak velkou část místnosti mají pro sebe?

Úkol: Nakresli půdorys místnosti, kterou využíváš ty: kde si hraješ, kde kreslíš, kde spíš.

Jaké další místnosti máme my v moderních domech?

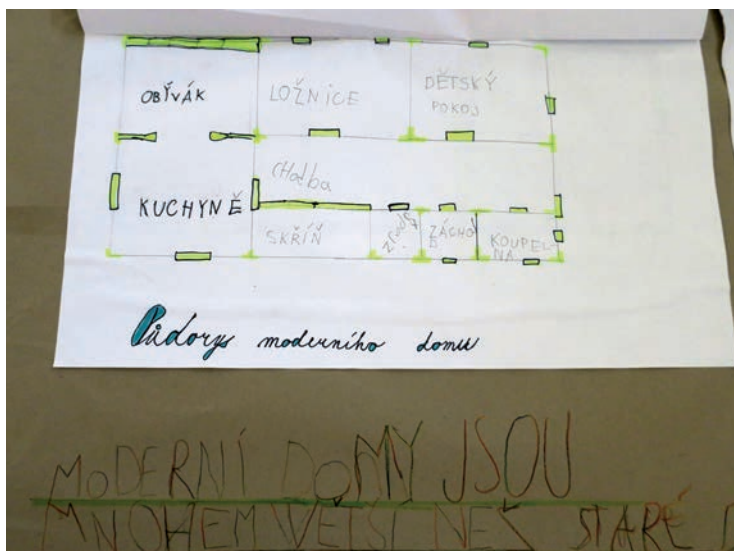
.....

.....

.....

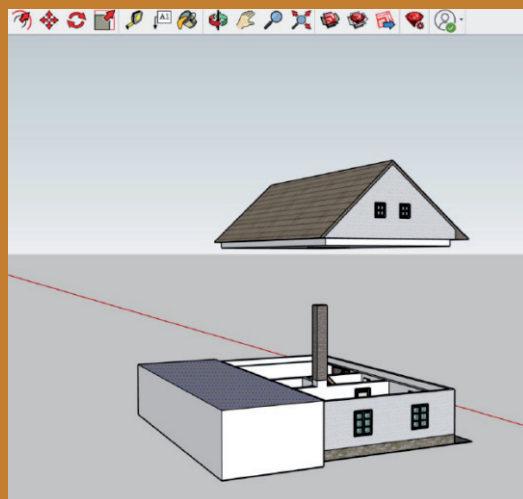
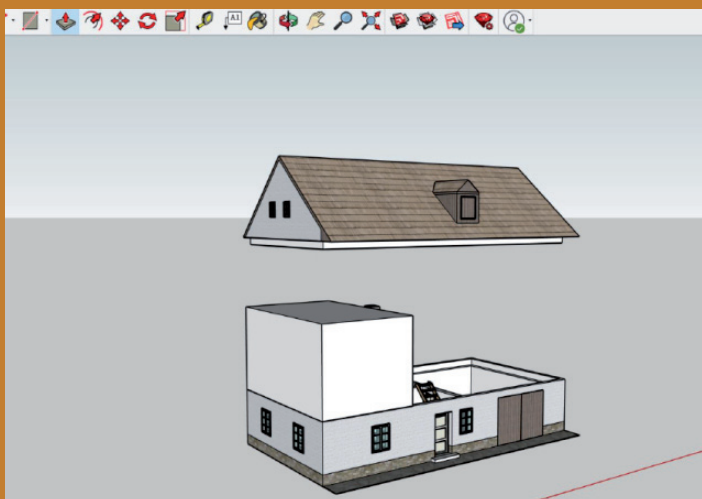
.....

.....

Děti plánovaly přestavbu domu, jako to dělají architekti. Využily program Sketch Up. Je dostupný zdarma online, můžete ho vyzkoušet. Tento objekt ve 3D databázi se jmenuje „Ricansy_domek“.

V programu přistavovaly místnosti v přízemí i patře, přidávaly okna, měnily fasádu. Navzájem si radily. Pro některé děti to byla nejlépe hodnocená část programu. Prvníci říkali, že na počítači nic takového ještě nedělali. Některé děti měly naopak se stavěním bohaté zkušenosti z Minecraftu.

Měly děti na venkově před 100 lety svůj pokoj? Kde spaly? Kde si hrály?

5.

Ze dvora a zahrady

Zahrady a dvory venkovských stavení sloužily lidem k užitku. Pěstovala se tu zelenina a ovoce, na Říčansku hlavně třešně a jablka. Lidé chovali domácí zvířata: slepice, králíky, husy a kachny, krůty a perličky, holuby a včely, často také kozy nebo prasata. Větší hospodářství měla krávu a koně (zdroj: *Popis obcí školního okresu říčanského*).

Tento program proběhl na dvorku u Říčanského muzea.

Jaká zvířata chováte doma? Poskytují vám nějaký užitek? Jak se o ně staráte?

Ještě před 50 lety lidé běžně chovali slepice a králíky kvůli vejcům a masu. Co potřebují? Děti umelou pro slepice šrot, hledají vajíčka v kurníku a pozorují slepice při hrabání a popelení.

Děti hledají pro králíky chutné listy a krmí je. Zkusí si naostřit srp a donesou jim nasečený jetel a trávu. Pozorují, jak králíci dupou, hrabou a panáčkují ve výběhu.

Pozorovaná zvířata zakreslí a lepí si na oboustrannou lepenku svoje „nálezy“ ze dvorka: zrní, peříčka, chlupy, skořápky, listy.

Co chutná lidem, králíkům a motýlům

Na dvorku a v zahradě muzea hledají děti rostliny, které mohou sloužit jako krmení pro králíky (pampelišky, jetel, jitrocel, šťovík). Do košíku sbírají listy nebo květy jedlých rostlin, které použijeme na výrobu bylinkového másla: popenec, sedmikráska, ptačinec, mrkev. (příloha 4. 13. Miniatlas rostlin)

Úkol: Přiřaď k názvům rostlin správné obrázky:

Všímáme si listů, které jsou ožrané od housenek. Děti hledaly podle fotografií listů a květů luční rostliny, které slouží jako potrava pro housenky a dospělé motýly.

Úkol: Přiřaďte housenku a motýla

Moje housenka:

je pestrobarevná

je chlupatá
jako medvídek

vás může vystrašit
ostrým trnem

dlouhozobka svízelová

otakárek fenyklový

modrásek jehlicový

Tip: Pokud chceme pozorovat pestrobarevné motýly, musíme jim na své zahradě nebo v okolí ponechat místa, kde se mohou jejich housenky vykrmit listy lučních rostlin. Rozkvetlý luční pás pak poskytne nektar dospělým motýlům. Semínka lučních druhů můžete získat v Muzeu Říčany.

Bylinkové máslo

Viděli jste někdy, jak se dojí krávy? Odkud pochází mléko, které kupujete?

V Říčanech a okolí je možné odebírat mléko od místních sedláků ze Žernovky, z Doubku nebo z Tehova. V minulosti lidé chovali krávy nebo kozy, které si sami dojili a připravovali si vlastní tvaroh nebo máslo. Ještě v roce 1936 bylo v Říčanech 230 kusů dobytka a 64 koní (zdroj: *Popis školního okresu říčanského*).

Kde dnes můžete potkat pasoucí se krávy?

V Třešňovce u Skautské klubovny na Marvánku se pasou krávy jerseyky z tehovského statku. Na statku se můžete podívat na dojení a koupit si smetanu. Máslo a mléko od krav, které se pasou na zelené trávě a bylinách, chutná lépe než od krav zavřených v kravíně. Jerseyké krávy mají tučné mléko, ze kterého se dobře vyrábí máslo.

Ze smetany se vyrábí máslo v máselnici – v moderní plastové nebo ve staré dřevěné. Smetanu předem vychladíte a při stloukání držte máselnici shora, abyste smetanu nezahříváli.

Postup je stále stejný, smetana se tluče a asi po 15 minutách se slijí tekutina (podmáslí) a hrudky másla se vyperou ve studené vodě.

Dobrou chuť!

Do másla můžeme přidat sůl a nasekané bylinky.

Voda ze dvora a zahrady

Pro zvířata i pro pěstování zeleniny a bylinek potřebujeme na zahradě vodu. Jak ji co nejlépe zadržet a využít?

Na dvorku chytáme dešťovou vodu do sudu. Můžeme ji použít na zalévání nebo na koupání pro kachny.

Taky jsme si v ní namáčeli brousek, když jsme brousili srp.

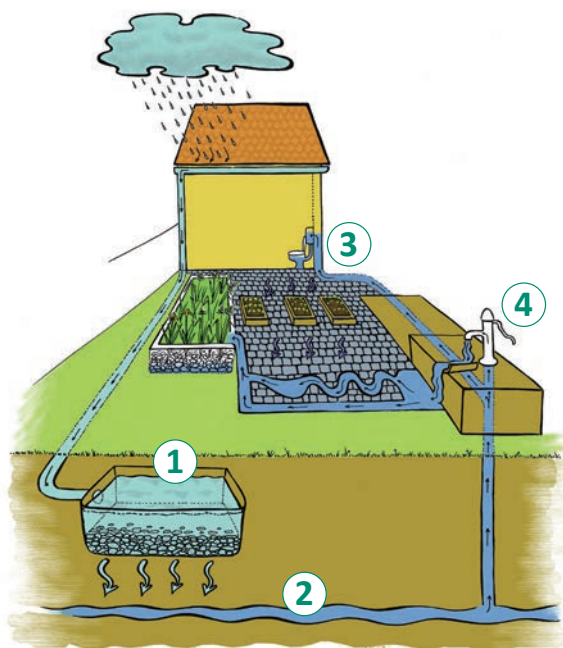

Jak hospodaříte s dešťovou vodou doma? Jak to funguje s dešťovou vodou u vás ve škole?

Děti se hlásily a říkaly, že vodu shromažďují v podzemních nádržích a využívají ji uvnitř v domě pro splachování a praní.

Ve většině domů ale odchází voda z okapu do kanalizace spolu se splaškovou vodou ze záchodů. Říčany nemají ještě všude oddělenou kanalizaci pro dešťovou vodu, což způsobuje problémy při lijácích v čistírně odpadních vod.

Úkol: Přečti si texty a najdi čísla na obrázku:

1. V zahradě muzea se dešťová voda z okapu vsakuje do štěrkových jámek pod trávnikem.
2. Déšť doplňuje podzemní vodu, kterou čerpáme ze studny.
3. Na tuto vodu je napojeno splachování záchodů v muzeu.
4. Z pumpy bereme vodu na zalévání záhonů.

Úkol: Najdi různé povrchy, které umožňují vsakování vody. Dá se něčím nahradit povrch, který vsakování neumožňuje?

- » záhony
- » trávník
- » dlažba
- » dřevěná terasa
- » štěrková jímka

Jak můžeme zpomalit odtok vody z krajiny?

Úkol: Vyzkoušejte vymodelovaná koryta v muzejní zahradě. Porovnejte rychlost odtoku klikatým a rovným korytem – se stopkami a lodičkou z papíru.

Stejně to funguje i venku, například v meandrech Rokytky nad Jurečkem.

Meandr je klikatící se říční koryto.

V muzejní zahradě voda nakonec vsakuje do dešťové zahrádky.

6.

**Jak změnit
školní zahradu**

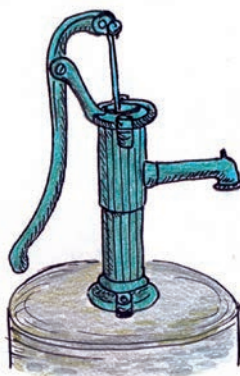

Na programu v muzejní zahradě a dvorku si děti vyzkoušely péči o zvířata, ochutnávaly plané rostliny, zalévaly záhony vodou z pumpy, pozorovaly housenky a motýly na lučních rostlinách. Vyráběly bylinkové máslo. Co byste chtěli vyzkoušet vy? Co byste mohli dělat i ve škole?

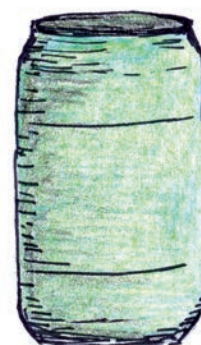
Úkol: Co máte na školní zahradě také? Zaškrtněte:

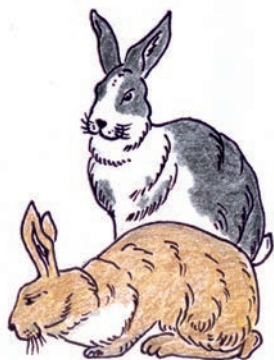
bylinky

pumpa

sud na dešťovou vodu

živá zvířata

kompost

Děti se dohadovaly, co by rády změnily na školní zahradě.

Pro inspiraci využily obrázek staré zahrady (příloha 4. 19.).

Nejprve si školní zahradu nakreslily tak, jak ji vidí pták z výšky. Jaký tvar má z výšky záhon, kompostér, sud na vodu?

Návrhy:

Mohli bychom:

- ...chovat králíky
- ...hnojit záhony bobky našich morčat
- ...zalévat dešťovou vodou
- ...zasadit rajčata a dýně
- ...pěstovat kvetoucí rostliny pro motýly

Rozhodli jsme se zasadit rajčata a pohnojit je hnojem od králíků z muzejního dvorku. Zkoumali jsme kompostér a pozorovali živočichy, kteří rozkládají zbytky rostlin (žížaly, stínky).

stínka
Amadillidium

7.

Školní zahrada z ptačí perspektivy

Na zahradě jsme také hledali nejvhodnější možnosti pro umístění sudu na dešťovou vodu (modře) – (příloha 4. 15. zadání úkolu školní zahrada z ptáčí perspektivy).

Vybírali jsme místa co nejbliž k záhonům (hnědé obdélníky).

Úkol: Spojte kompostér šipkou s místy, odkud se tam mohou dávat zbytky rostlin. V levém rohu zahrady stojí kompostér (oranžový obdélník).

Koloběh v zahradě

STARÁ ZAHRADA

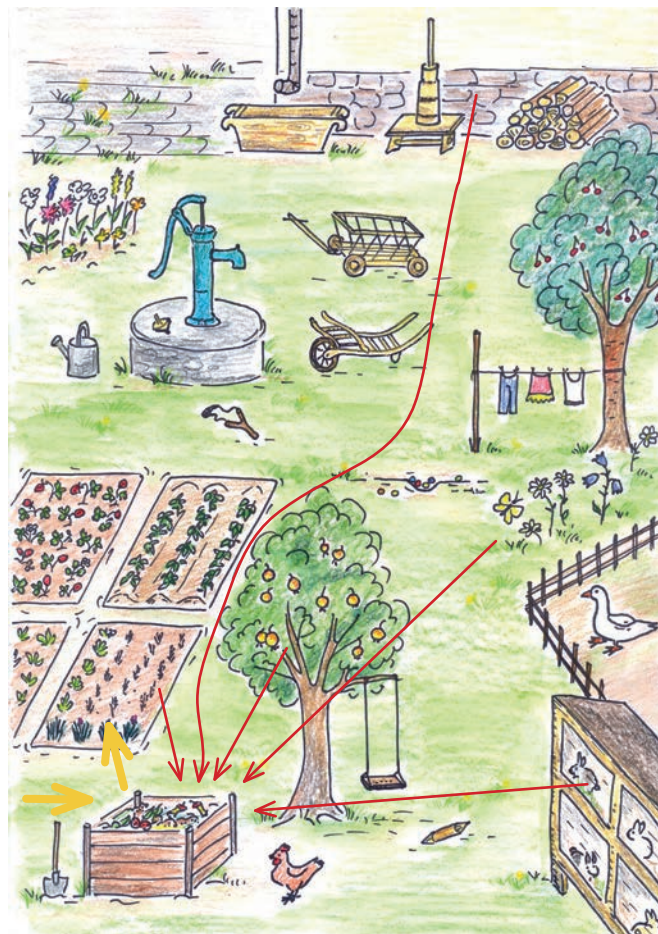
Popište, kam se na staré zahradě dávají zbytky jídla z kuchyně, plevel ze záhonů a trus zvířat.

Co se s těmito zbytky stane?
Jak se dál využijí?

Jak je to na staré zahradě s vodou?

Úkol: Dokreslete modrými šipkami.
(Řešení najdete v prezentaci
Zahrada – příloha 4. 16.)

MODERNÍ ZAHRADA

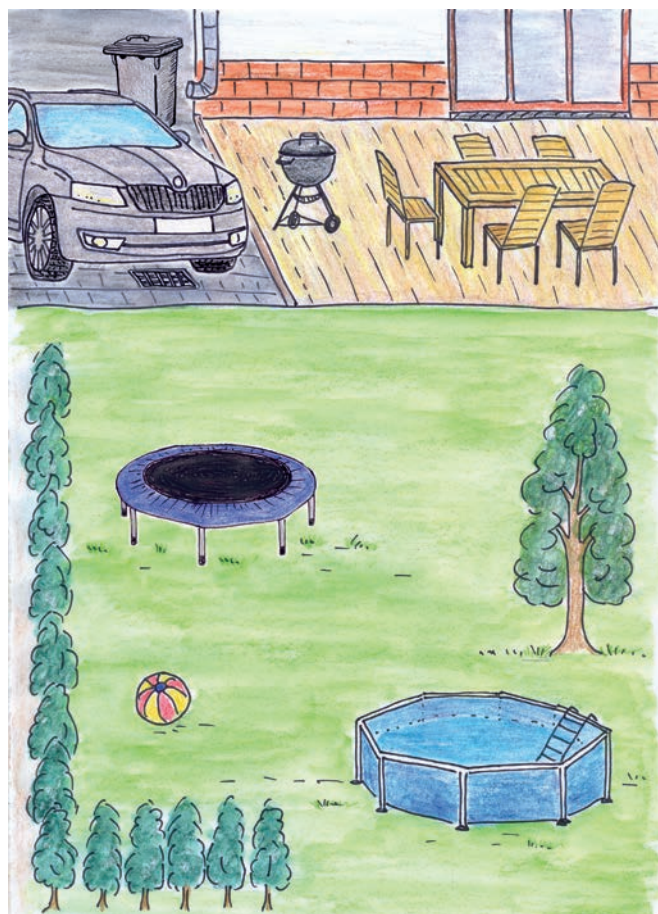
Co se děje s vodou na moderní zahradě?

Kam se dává posekaná tráva nebo větvičky z živého plotu?

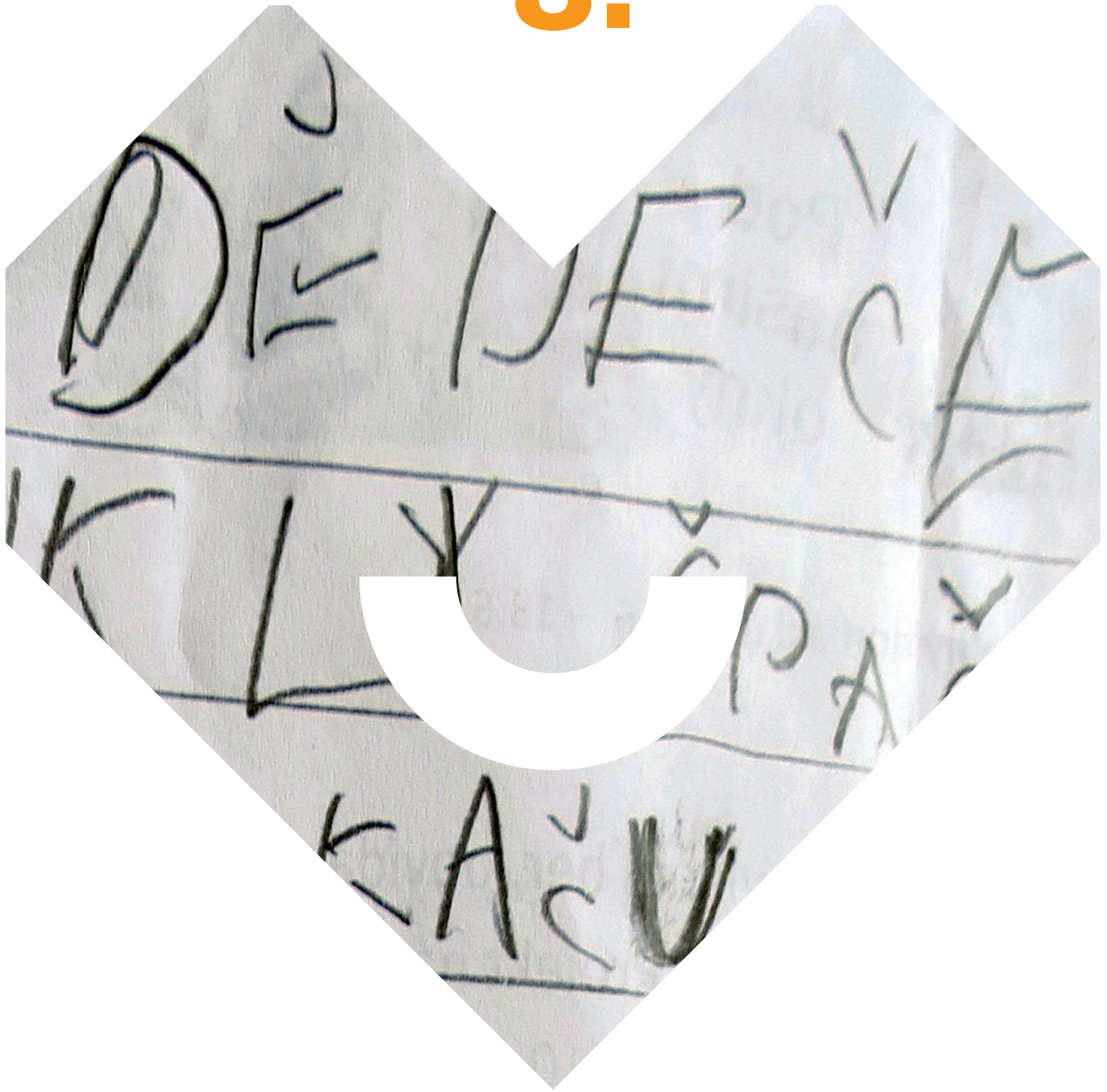
Úkol: Dokreslete barevnými šipkami:
voda – modře, zbytky rostlin – červeně.

Co na moderní zahradě na obrázku chybí?

Co by pomohlo k tomu, aby se využívala dešťová voda a zbytky rostlin?

8.

Já a moje rodina

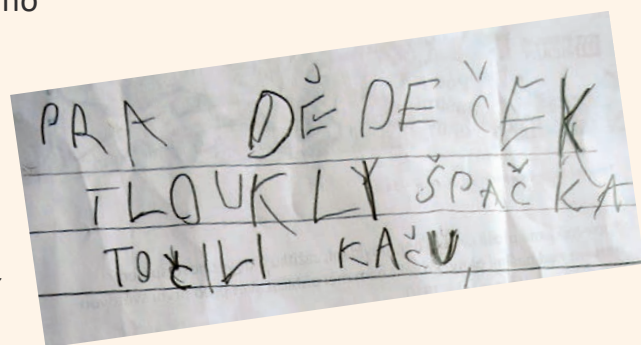
Na výpravě k Mlýnskému rybníku, na návštěvě u pamětnice paní Vítkové a na muzejním dvorku a zahradě jsi zažil, jak vypadal život dětí před 100 lety. Teď je na tobě, aby sis vybral jedno téma a během týdne ho prozkoumal. Jedeš na víkend za babičkou a dědečkem? Využij toho, nebo jim třeba jen zavolej, a řekni jim, co sis sám už vyzkoušel. A nech je povídat o jejich dětství. Tvoji prarodiče byli před 50 lety malí a možná prožili dětství ve městě. Určitě se budou jejich vzpomínky ve srovnání s dnešní dobou lišit, ale něco bude jistě podobné.

1. **Nahraj** (na diktafon, mobil, mp3...) **vzpomínky rodičů, prarodičů**: Jak a kde si hráli, když byli malí? Jaká zvířata doma chovali? Na jaké zvyky a tradice spojené s jarem a létem vzpomínají? Přepiš 1–2 věty z nahrávky, které tě nejvíc zaujaly.

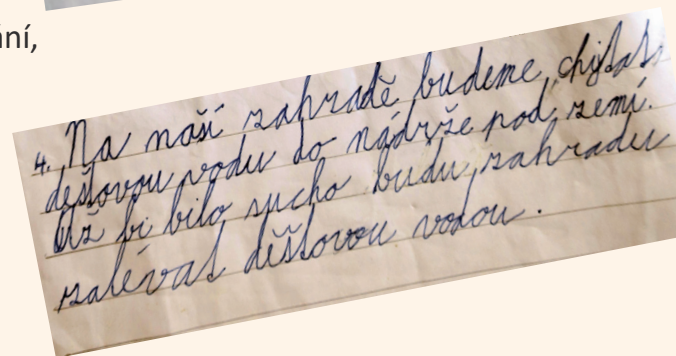

2. **Vyfoť si** staré domy ve svém okolí. Pokus se o nich něco zjistit. Můžeš si udělat vlastní fotoalbum. „Fotit“ můžeš také „jen jako“ – dům si zapamatuj a zkus ho nakreslit.

3. **Zapívej si** s prarodiči, rodiči lidové písně (s tématem bydlení, pěstování ovoce, zeleniny, o chovu zvířat...). Vytvoř si malý zpěvníček.

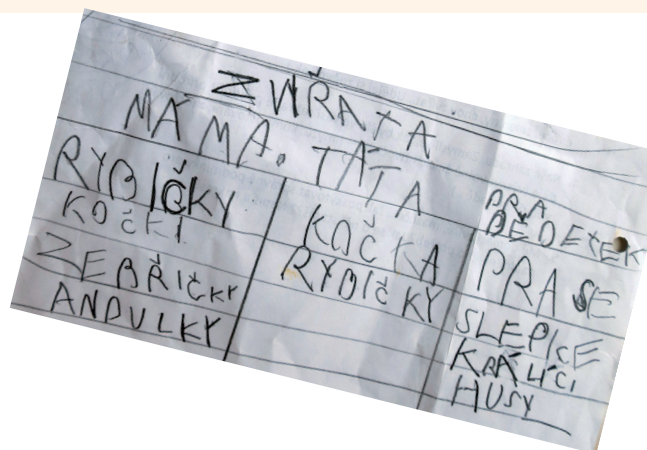
4. **Naše zahrada**. Zamysli se, jak byste mohli ve vaší zahradě podpořit přírodní děje (výskyt volně žijících živočichů – motýlů nebo žab, kompostování, zadržování vody v zahradě...). Nakresli do plánu zahrady.

5. Mé **domácí zvíře**, mazlíček. Co potřebuje? Jak se o domácího mazlíčka staráš ty? Co vaší rodině chov zvířátka přináší? Napiš a nakresli, popiš...

Jeden chlapec nahrál vzpomínky svého slovenského dědečka při rozhovoru přes Skype.

Několik dětí se věnovalo focení starých domů, nejčastěji si děti vybíraly téma domácí zvíře.

Ve škole pracovaly ve skupinách a vybíraly, co zjistily společného, co se opakuje, a co naopak zjistil jen jeden, a ostatní děti to zaujalo.

9.

Příprava na slavnost

Děti na základě zážitků z programu Pod našimi okny připravily prezentaci na školní slavnost. Pro ni lze využít např. příležitost, kdy na škole na konci roku probíhá zahradní slavnost pro rodiče. S výsledky společného snažení se pochlubily mladším i starším žákům a také rodičům.

Co připravit:

- » plakáty – balicí papír a fotografie
- » stolky s dobovými předměty
- » smetanu, máselnici a nádobí pro ukázkou stloukání másla
- » vozíky a nářadí vypůjčené z muzea

Úkol: Jak informace prezentovat na plakátech?

Spojte téma se způsobem, nebo několika způsoby, jak by se dalo zpracovat.

myšlenková mapa

komiks

mapa nebo pláněk

překlápěcí vrstvy nebo průsvitné folie

stloukání másla, tlučení špačků

domácí zvíře a jeho potřeby

přestavba venkovského domu

výprava k Mlýnskému rybníku, školní zahrada

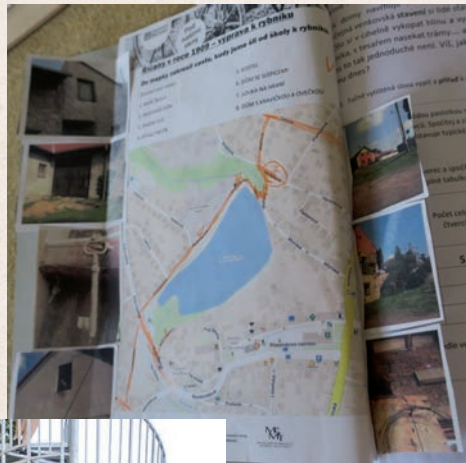

Půdorys starého a nového domu
děti zobrazily na překlápěcích listech.

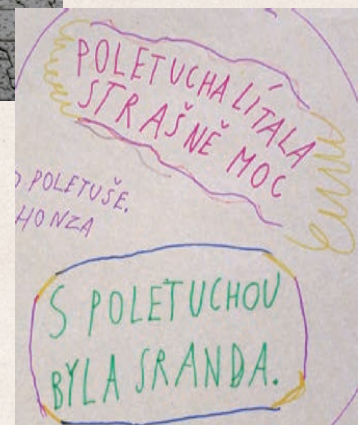
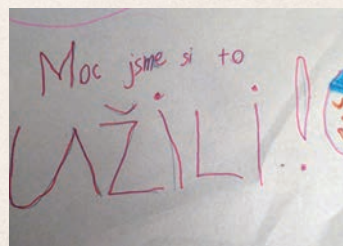
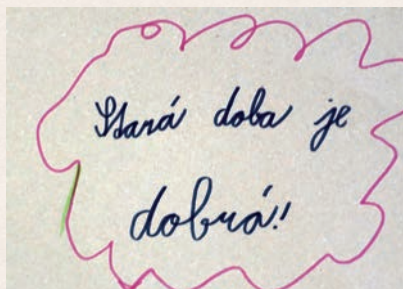

Při slavnosti děti vysvětlovaly, co zažily,
dětům z mateřské školy, rodičům a starším
spolužákům. Návštěvníci si mohli vyzkoušet
některé hračky a stloukání másla.

Nejvíce návštěvníky
zaujaly
velkoformátové
barevné fotografie
z programu.

Na slavnosti byla
vystavena i vybraná
portfolia dětí.

Jestli jste si užili výpravu kolem Mlýnského rybníka a na dvorek, pojdte s námi za rok na cyklus programů Cestou ze školy.

Vypravíme se dál od náměstí směrem ven na louky, pole a pastviny okolo Říčán!

Inspirace domem a zahradou před 100 lety

Venkovské domy měly zděnou obytnou místnost – světnici. Síň a chlévy byly součástí domu, ale u chudších domků byly dřevěné (roubené). Ve světnici se vařilo, jedlo, spalo i pracovalo. V rodině Josefa Lady v Hrusicích spalo ve světnici 6 lidí. Děti často spaly na peci. Neměly vlastní postel ani psací stůl nebo skříň na oblečení a hračky. Rodiny trávil čas společně, u jednoho stolu, a vyprávěly si staré příběhy, vzpomínky nebo co se jim zrovna stalo.

Kdy a kde si doma s rodiči a sourozenci povídáte? Co vám vyprávěla babička nebo dědeček o svém dětství?

Zahrady a dvory venkovských stavení sloužily lidem k užítku. Pěstovala se tu zelenina: mrkev, cibule, česnek, petrželka, pažitka a další. Lidé chovali domácí zvířata: slepice, králíky, husy a kachny, krůty a perličky, holuby a včely, často také kozy nebo prasata. Větší hospodářství měla krávu a koně. V roce 1936 bylo v Říčanech 230 kusů dobytka a 64 koní.

Jaká domácí zvířata máte vy? Kam se můžete jít podívat na krávy a koně?

Odpad ze zahrady a hospodářství se běžně kompostoval. Dešťová voda se nechávala vsakovat, pro zalévání se používala pumpa. Dnes můžeme dešťovou vodu svádět do podzemních nádrží a rovnou používat v domácnosti např. na splachování.

Kompostujete? Co na kompost dáváte? Jak využíváte dešťovou vodu?

Na dvorku či zahradě byste před 100 lety sice našli místo pro odpočinek, např. lavici, ale marně byste hledali gril nebo bazén. Za domem byl většinou sad s ovocnými stromy – na Říčansku se pěstovaly kromě jabloní hlavně třešně, které se vozily na prodej i do Prahy. V blízkosti Marvánku v Říčanech byla vysazena Třešňovka, kde si mohla rodina pronajmout strom.

Co dělají na zahradě tvoji rodiče? Máte na zahradě nebo blízko domu ovocné stromy?

O zvířata pečovaly děti, když se vrátily ze školy. Musely chodit králíkům pro trávu a jetel. Kozy bylo třeba vodit na pastvu a husy k rybníku.

Jaké povinnosti máš doma ty?

Děti si hrály venku, často přitom měly na starosti zvířata a svoje mladší sourozence. Hrály si s kuličkami a káčou, s obručí, se špačky nebo hadrovým míčem (kometou). Neměly drahé kupované hračky, spíš si hračky samy vyráběly. Hrály si všude, ve stodole i na půdě, většinou hlavně venku, lezly na stromy, stavěly přehradu a mlýnky na potoce. Hrály si stejně jako dnes na to, co viděly u dospělých – na vaření, na obchod, na jízdu s koněm a vozem. Dnes si můžeme staré hry vyzkoušet a najít místa, třeba u potoka, v zahradě, parku nebo sadu, kam si můžeme chodit hrát s kamarády.

Kam si chodíš hrát ty? Jaké hry hraješ a s kým?